NLAB

Mali igrač

Košarkaška bajka o prijateljstvu, učenju i odgovornosti

Srpsko izdanje · 27. oktobar 2026.

I

Crtež

Bilo je pet ujutru, u hali koja nije zasluživala ime.

Sat iza zapisničkog stola stao je na 2.42. Jedan koš se blago naginjao ka zidu. Cela zgrada je mirisala na gumeni pod i na kafu koja je bila topla pre nekoliko sati.

Veći deo noći provela sam budna, prepisujući beleške sa naše prve utakmice. Izgubile smo sa dvadeset tri poena razlike. U beleškama sam krivila naš raspored na terenu, naše odluke i naše zalaganje, tim redom. Svaka nova verzija imala je više detalja. Nijedna nije objašnjavala zašto je Mara prestala da me gleda još pre poluvremena.

Glas se začuo tik kraj mog lakta i na trenutak me je trgao.

"Možeš li da mi nacrtaš igrača koji uči?"

Podigla sam pogled.

Kraj zapisničkog stola stajao je dečak. Imao je možda dvanaest godina. Nije nosio ni turnirski broj ni klupske boje. Kraj nogu mu je stajala mala, iznošena torba. Kroz jedan rajsferšlus bila je provučena i zavezana zelena trakica. Stajao je potpuno mirno.

Dečak je čekao.

"Košarkaša?"

"Ako to pomaže."

Okrenula sam jedan zapisnik i nacrtala igrača koji drži loptu. Figura je stajala uspravno, u ravnoteži, spremna.

Dečak ju je pažljivo pogledao.

"To je igrač koji čeka."

Pogledala sam ponovo. Bio je u pravu. Igrač je čekao pištaljku, uputstvo ili dozvolu da počne.

Pokušala sam drugi put. Savila sam mu kolena, stavila loptu u obe ruke i nacrtala oči koje gledaju ka zamišljenom košu.

"To je igrač koji zna šta treba da radi", rekao je dečak.

"Zar učenje ne služi baš tome?"

"Posle, možda."

Pokušala sam i treći put. Ovaj igrač je snažno driblao, pognute glave, stisnute vilice, kao da bi mu lopta svakog časa mogla pobeći.

Dečak je odmahnuo glavom. "Ne izgleda kao da to voli."

"Zar moraš nešto da voliš da bi to naučio?"

Prsti su mu pronašli zelenu trakicu na torbi. Dugo mu je trebalo da odgovori.

"Ne znam. To je jedna od stvari koje sam došao da saznam."

Spustila sam olovku. "Onda ga ti nacrtaj."

"Ne umem. Zato sam i zamolio tebe."

Ima dece koja se postide kad se odrasla osoba iznervira. Ima i dece koja se uplaše. Ovaj dečak je samo sačekao da mi nestrpljenje prođe.

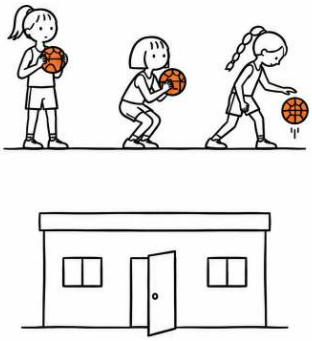
Pokušala sam sa stopalom koje stiže pola sekunde kasnije, sa rukom koja poseže za nepoznatim dodavanjem. Na papiru je to izgledalo kao nespretnost. Kad bih to ispravila, osećaj učenja bi nestao.

Najzad sam nacrtala četiri zida, krov, dva visoka prozora i odškrinuta vrata.

"Eto", rekla sam. "Igrač koji uči je unutra."

Dečak se nagnuo bliže. Ramena su mu se malo spustila.

"Da", rekao je. "Unutra ima dovoljno mesta da se uči."

Unutra je bilo mesta za učenje.

Seo je na pod pored zapisničkog stola.

"Zar ne bi trebalo da budeš sa svojom ekipom?" pitala sam.

"A gde je tvoja?"

Na drugom kraju grada naše igračice su spavale u jeftinom hotelu, uverene da ću znati šta da radim kad se probude. Okrenula sam beleške sa utakmice licem nadole.

"Da li je tvoje ime negde na nekom spisku?" pitala sam. "Ekipa, broj?"

"Nije."

Rekao je to onako kako druga deca izgovaraju svoje ime.

Izvukla sam stolicu pored svoje. Prvo je podigao torbu, pažljivo, da mu kopča ne zastruže po podu, i seo pored mene.

Pokvareni sat je i dalje pokazivao 2.42.

Tako sam upoznala dečaka bez broja.

II

Tri koša

Dečak je i dalje bio tu kada su stigle čistačice.

Kretale su se oko njega s džogerima i kolicima za smeće. Podizao je noge kad im je trebao pod ispod njih i spuštao ih kad bi prošle. Jedna ga je pitala čiji je. Rekao je: "Danas ničiji", i njoj je to, za jedan turnir, izgleda bio sasvim razuman odgovor.

"Pa zašto si onda ovde?" pitala sam kad je otišla.

"Hteo sam da vidim kako uče pravi igrači."

"Hoćeš da postaneš bolji?"

"Mislio sam da bi to moglo da pomogne."

Pogledao je ka terenima. Na većini su svetla još bila ugašena.

"Imaš li ti svoj teren?" pitao je.

Pomislila sam na terene koje sam na neko vreme pozajmljivala, iznajmljivala, pokušavala da iznajmim i sa kojih su me terali. "Nemam nijedan svoj."

"Ja imam."

Malo-pomalo, njegov teren se sklapao od onoga što je govorio. Bio je napolju, iza niza garaža, betonski, s ogradom duž jedne strane i uličnom svetiljkom koja se zimi palila prekasno. Nije bio ni veliki ni mali. Preko linija se pružala pukotina. Kiša se skupljala u levom uglu.

Poznavao je svaku pukotinu.

U sredini je stajao jedan jedini metalni stub. Iz njega su se granala tri kraka, na svakom tabla i obruč, i svaki je gledao ka drugoj ivici terena.

"Ko pravi takav teren?"

"Neko ko je imao para samo za jedan stub."

Od bilo kog koša, to je bila polovina terena. Ali ka drugom košu nisi mogao prečicom. Morao si da kreneš ispod jednog koša, da obiđeš stub dužim putem, pored trećeg koša u sredini, i da izađeš do onog na drugom kraju. Tek tada je pola terena postajalo ceo teren.

Prva tabla je bila izlizana od vremena, ali prava. Goli metalni obruč nije imao mrežicu.

"Taj koristim za hvatanje", rekao je. "Bacam loptu o tablu iz svih uglova. Bez mrežice mogu da je bacim o tablu i ispod obruča. Važno je samo da je uhvatim."

Druga tabla je stajala nakrivo, a obruč joj je s jedne strane bio povučen nadole. Sa iskrivljenog prstena neravno je visila stara mrežica.

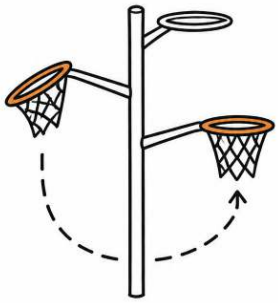
"Taj ti nikad ne vrati loptu onako kako očekuješ. Tamo smo koš i ja, jedan na jedan. Do deset." Zamalo se nasmejao. "Uglavnom on pobedi."

"Zašto ne popraviš obruč?"

"Na njemu najviše naučim."

Treći koš bio je održavan kako treba: tabla prava, obruč okrugao i ravan, i svaka petlja na mrežici čitava.

"Taj držim savršenim da ne zaboravim kakav je osećaj kad je nešto savršeno."

Dužim putem postajao je ceo teren.

Prsti su mu pronašli zelenu trakicu na torbi.

"Da li još neko koristi taj koš?" pitala sam.

"Neko manji. Obično stigne pre mene."

Prsti su mu ostali na trakici. Čekala sam da kaže još nešto, ali on je počeo da mi priča o pukotini na terenu.

"Ko te je svemu tome naučio?"

"Koševi."

"Koševi ne mogu da uče nikoga."

"Zašto onda stalno stavljaš igrače pored njih?"

Izvadila sam svesku. Posmatrao je olovku.

"Hoćeš li da zapišeš ovo što sam rekao?"

"Možda."

"A hoćeš li i da probaš?"

Zamišljeno sam pogledala preko sveske ka terenu.

Rekao mi je da svako jutro, pre nego što počne da vežba, obiđe svoj teren. Traži rasuto kamenje, nove pukotine i korov koji niče između linija.

"Ako iščupaš korov dok je mali, izađe i koren", rekao je. "Ako sačekaš, otkine se i ponovo izraste. Posle nekog vremena pomisliš da mu je tu mesto."

"Da li ti se desi da preskočiš jutarnju proveru?"

"Ponekad propustim."

Laknulo mi je kad sam to čula. Već sam počela da se pitam da li on ikada išta zaboravi.

"A šta bude kad preskočiš dan?"

"Teren je i sutradan tu."

"Teren te uvek čeka", rekao je. "To je jedan od razloga da ga imaš."

Jedna od čistačica progurala je široki džoger između nas i izbrisala nam tragove sa lakiranog poda.

III

Gde ili kada

U šest su počele da stižu prve ekipe.

Vrata su se otvarala. Torbe su padale na pod. Lopte su bežale iz kolica i neko ih je dozivao nazad. Treneri su prelazili halu noseći kafu i samouverenost.

Dečak je posmatrao devojčicu koja je sa ocem vežbala utrčavanje. Trčala je sa krila ka košu. Lopta je udarila u zid iza nje.

"Ponovo", rekao je otac.

Potrčala je brže. Drugo dodavanje ju je pogodilo u rame.

"Nisi na pravom mestu."

Dečak me je pogledao. "Je l' stvarno?"

"Lopta treba da je sačeka kod obruča."

"Znam. Ali je li problem gde je dočeka, ili kada?"

"Molim?"

"Gde ona ide. Kada ide lopta."

Devojčica je stizala na pravo mesto, ali lopta je stizala posle nje. Otac joj je ispravio putanju. Ona je istu putanju pretrčala pažljivije. Dodavanje je opet zakasnilo.

"Kada", rekla sam.

Dečak je klimnuo glavom.

Prišla sam pre nego što sam odlučila da priđem. "Smem li nešto da probam?"

Otac je pogledao moju majicu, pa loptu u svojim rukama. "Izvolite."

Zamolila sam devojčicu da ponovi isto utrčavanje. Ovog puta sam rekla ocu da pusti loptu onog trenutka kad ona pređe liniju za tri poena. Lopta joj je stigla u ruke ispod koša.

Na njenom licu nije bilo slavlja. Bilo je prepoznavanja.

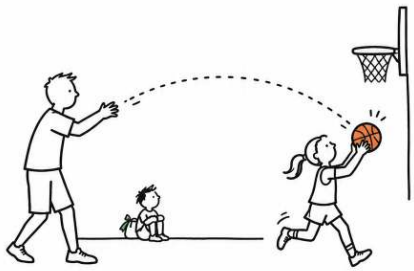
Otac je rekao: "To joj i ja govorim."

Devojčica je držala loptu. "Ti si mi govorio kuda da trčim."

Otvorio je usta, a onda pogledao liniju koju je prešla.

"Možemo li još jednom?" pitao me je.

Na sledećem utrčavanju pustio je loptu ranije. Uhvatila ju je ispod koša i vratila mu je.

Ovog puta lopta joj je stigla u ruke.

Vratila sam se do zapisničkog stola.

"Nije joj to govorio", rekao je dečak.

"Nije."

"Zašto je mislio da jeste?"

"Zato što se odrasli često sećaju uputstva koje su hteli da daju, a ne onoga koje su zaista dali."

"Da li i treneri to rade?"

"Treneri naročito."

Iza nas je otac pitao: "Je l' ovo bilo bolje?" Ovog puta je sačekao njen odgovor.

Posle toga me je dečak gledao pažljivije.

"Na jučerašnjoj utakmici", rekla sam, "stalno smo se usredsređivale na *gde*. Možda je pravo pitanje bilo *kada*."

"Možda."

"Ne zvučiš ubeđeno."

"Nisam gledao utakmicu."

Bio je to prvi put tog jutra da neko nije hteo da ima mišljenje o njoj.

Okrenula sam beleške licem nagore. Pored RASPORED napisala sam TAJMING.

Bila je to prva poštena beleška koju sam napravila cele noći.

IV

Soba s peharima

Direktor turnira nas je pronašao u pola sedam.

Nosio je slušalice s mikrofonom, iako niko nije govorio u njih. Pogledao je dečaka, pa svoju fasciklu sa spiskovima.

"Ime? Ekipa? Broj?"

Dečak nije imao nijedno od toga.

"Deca ne mogu da sede pored zapisničkog stola bez akreditacije", rekao je direktor.

"A gde može da sedi?" pitala sam.

Direktor je pokazao ka hodniku. "Bilo gde, samo ne ovde."

Tako smo krenuli.

Hodnik se završavao sobom sa staklenim zidovima iza kojih su stajali pehari sa ranijih turnira. Police su bile pune pehara. Fotografije su prekrivale sav preostali prostor. Na svakoj fotografiji, u sredini je stajao trener koji je pobedio.

Unutra je jedan čovek ređao medalje u prave redove.

"Poranili ste", rekao je. "Dobro. Pobednici uvek porane."

Prepoznao me je i pitao za naš poraz. Pre nego što sam stigla da odgovorim, sam je ponudio objašnjenje.

"Nisu dovoljno želele."

Dečak je pogledao medalje. "Koliko je dovoljno?"

Čovek se osmehnuo. "Više od druge ekipe."

"Kako se vidi želja?"

"Vidi se po pobedi."

"Kako onda znate pre utakmice?"

Čovek je prestao da poravnava medalje.

Pokušala sam da ga spasem. "Hoće da kaže da igrači moraju da se bore."

"Znam šta znači boriti se", rekao je dečak. "Ne znam kako poraz dokazuje da je neko manje želeo."

Čovek je uzeo zlatnu medalju i pružio je prema njemu.

"Ovo dokazuje."

"A šta dokazuje srebrna?"

"Da je neko bio drugi."

"Da li su želeli srebro?"

"Niko ne želi srebro."

"Onda želja ne može biti ono što odlučuje."

U sobi je postalo vrlo tiho, za mesto u kom je bilo toliko pobeda.

Nije posegao za medaljom.

Čovek se okrenuo ka meni. "Je li on sa vama?"

"Nije", rekla sam.

Odgovor je došao prebrzo. Dečak je pogledao mene, pa medalju.

Čovek je nastavio da ređa medalje. "Dobro. Takva pitanja su zarazna."

Izašli smo iz sobe s peharima.

U hodniku je dečak rekao: "Želiš li danas da pobediš?"

"Mnogo."

"Onda je on malo bio u pravu?"

"Malo."

"U čemu?"

Razmišljala sam o tome duže nego što sam očekivala. "Želja je važna. Samo ne može da se izmeri medaljom."

Klimnuo je glavom. Onda je rekao: "Mogla si da kažeš da sam s tobom."

"Jedva te poznajem."

"To je tačno."

V

Video-soba

Sledeća vrata su bila otvorena.

Unutra je šest trenera gledalo jučerašnje utakmice na šest ekrana. Svi su nosili slušalice. Igrači na ekranima bili su prekriveni krugovima, strelicama, uglovima i oznakama u boji.

Jedan trener mi je mahnuo da uđem. "Izdvojili smo klipove sa vaše utakmice."

Pokazao mi je jedan napad iz druge četvrtine. Naša bekica je primila loptu na krilu, oklevala i vratila je nazad. Trener je zaustavio sliku.

"Loša odluka."

Tom trenutku je dodelio crvenu oznaku.

"Šta je trebalo da uradi?" pitao je dečak.

"Da napadne slobodan prostor."

"Je li prostor bio slobodan?"

Trener je vratio snimak tri sekunde unazad. "Evo."

"Bio je slobodan pre nego što je uhvatila loptu."

"Tako je. Bila je prespora."

"Je li mogla da ga vidi?"

Trener je uvećao snimak iz ptičje perspektive. Odozgo, sa plafona, sve se videlo.

"To svako može da vidi."

Dečak je pokazao na igračicu u odbrani, između naše bekice i slobodnog prostora.

"Mi vidimo preko nje", rekao je. "A tvoja igračica?"

"Trebalo je da vidi."

"Je li joj iko pokazao gde i kako da gleda?"

Trener nije odgovorio.

Dečak je zadržao prst na ekranu, na prostoru koji je igračica u odbrani zaklanjala. "Onda to možda nije ni greška", rekao je polako. "Možda još ne ume da prepozna slobodan prostor. Ili ume, a iz ugla iz kog je gledala, taj prostor se nije video."

Prešao je noktom palca preko zelene trakice. "I ja sam nekome govorio da mora da vidi ono što još nije mogla da vidi."

Trener nije ništa rekao. Promenio je oznaku iz crvene u žutu. Bila je to mala promena, ali sam je primetila.

Je li mogla da ga vidi?

Na drugom ekranu brojke su pokazivale svako dodavanje, svaki šut, svako trčanje, svaku grešku od prethodnog dana: svaki korak koji je iko napravio. Brojke su bile lepe. Zbog njih su utakmice izgledale kao da su sve vreme znale šta znače.

"Koja brojka joj danas pomaže?" pitao je dečak.

"Sve", rekao je drugi trener.

"Ne može sve da ih ponese na teren."

"Zato ima nas."

Pogledala sam zaustavljenu sliku svoje bekice. Na poluvremenu sam tražila od nje jedanaest ispravki. Mogla sam da ih nabrojim napamet. Nisam mogla da se setim da li je ona išta rekla.

"Da li ti je rekla šta je videla?" pitao me je dečak.

"Nije."

"Jesi li je pitala?"

"Nisam."

Više nije ništa rekao. Ustao je i sačekao me kraj vrata.

Pre nego što smo otišli, zamolila sam za snimak. Trener mi ga je poslao na telefon, bez ijedne oznake.

Pogledala sam ga u hodniku. Bez strelica, morala sam da ga pogledam tri puta da pronađem slobodan prostor.

VI

Igrač koji je odustao

Na povratku iz video-sobe prošli smo pored Terena pet.

Igrao se poslednji minut jedne utakmice. Za zapisničkim stolom sedeo je visok mladić od oko sedamnaest godina, s volonterskom akreditacijom oko vrata. Vodio je vreme ne podižući pogled. Pored zapisnika ležala je debela sveska mekih, savijenih korica.

Dečak je zastao.

"On ne gleda utakmicu", rekao je.

"Radi."

"Ni to ne gleda."

Oglasila se sirena. Ekipe su se rukovale, a sledeće dve su počele da se zagrevaju. Volonter je ostao gde je bio. Seli smo za kraj njegovog stola.

"Igraš li?" pitao ga je dečak.

"Igrao sam."

"Zašto si prestao?"

"Trener mi nije verovao."

"Zašto?"

"Zato što nisam napredovao."

"A zašto nisi napredovao?"

"Zato što me nije puštao da igram."

Krug se zatvorio. Slušala sam razne verzije te priče mnogo puta, obično sa bezbedne strane stola.

Dečak je pogledao svesku. "Šta je unutra?"

Stariji igrač ju je okrenuo ka nama. Stranica za stranicom, sitnim, pažljivim rukopisom: datumi, a ispod svakog datuma rečenice. *Lakat unutra. Drži loptu više. Ne gledaj u klupu. Gledaj slabu stranu. Šutiraj samouvereno. Uspori. Brže.* Neki redovi su bili precrtani. Neki su bili napisani dvaput.

"Sve što su mi treneri govorili", rekao je. "Četiri godine. Sve sam zapisivao da ne zaboravim."

"I jesi li zaboravio?"

"Nisam. U tome je bio problem." Zatvorio je svesku. "Pred kraj, kad god bih uhvatio loptu, sve to mi je bilo u glavi odjednom. Ne možeš da igraš sa četrdeset stranica u glavi."

"Jesu li bili u krivu?"

"Uglavnom su bili u pravu."

"Šta onda nije bilo u redu?"

Razmislio je. "Niko mi nikad nije rekao šta je od toga važno i kada. A svaki put kad bih nešto probao sam, pojavila bi se nova stranica."

Dečak se okrenuo ka meni. "Je li neko ikad zbog tebe odustao?"

Sveska starijeg igrača ležala je između nas. Nisam skidala pogled sa njenih savijenih korica.

"Verovatno i više puta", rekla sam. "Ali za jednog sam sigurna. Dečak koji nije umeo da položi levom rukom. Mislila sam da je dobar. Zamolila sam ga da subotom dolazi ranije, delom da ga naučim, a delom da vidim da li to dovoljno želi."

"Je li dolazio?" pitao je stariji igrač.

"Dvaput. Treće subote nije došao. Nije se više vratio ni na trening."

"A šta si rekla sebi?"

"Da nije bio dovoljno uporan."

Neko vreme niko ništa nije govorio.

Dečak je primakao svoju stolicu mojoj. Noge stolice su tiho zaškripale po podu, kao da se žale.

Dečak se ponovo okrenuo ka starijem igraču. "Čega se još sećaš?"

Stariji igrač je zurio u pod.

Najzad je rekao: "Jednom je stiglo dodavanje iz ugla. Uhvatio sam ga ne gledajući. Onaj ko ga je dodao znao je gde ću biti. Niko nije morao ni reč da kaže."

"Možeš li i sad tako da uhvatiš?"

"Ne znam."

Jedna lopta sa zagrevanja otkotrljala se pod sto. Dečak ju je podigao. Bez upozorenja ju je dodao — ne jako, ali nezgodno. Stariji igrač ju je uhvatio uz grudi.

"Ovo je bilo užasno dodavanje", rekao je.

"Ali si ga uhvatio."

Stariji igrač je pogledao loptu u svojim rukama.

Jedna devojčica sa zagrevanja mahala mu je da joj je vrati. Nije je otkotrljao. Ustao je i dodao joj je, pravo i brzo, a ona ju je uhvatila u trku.

Ponovo je seo. Posle nekog vremena stavio je svesku u torbu ispod stola i zatvorio rajsferšlus.

Njegove ruke su se sećale.

Otišli smo pre nego što je utakmica počela.

U hodniku sam rekla: "Trebalo je da ga upozoriš pre nego što si dodao."

"Onda ne bih znao da li se njegove ruke sećaju."

"Mogao si da ga uplašiš."

Dečak se namrštio. Bila je to prva moja ispravka koju nije odmah prihvatio.

"Uspelo je", rekao je.

"Ovog puta. To nisi znao pre nego što si bacio loptu."

Posle toga je hodao ćutke, gledajući svoje ruke. Kod sledećih vrata sačekao je da ga stignem.

VII

Četrnaest vežbi

Na drugom kraju zgrade pištaljka se oglašavala na svake dvadeset četiri sekunde.

Pratili smo je do Terena dvanaest. Sedmoro dece prolazilo je kroz vežbe dok je trener premeštao čunjeve, skupljao lopte, gledao na sat i ponovo duvao u pištaljku.

Izbrojali smo četrnaest vežbi, trideset pet zviždanja, nijedno pitanje i nijednu pauzu za vodu.

Kad se trening završio, trener je seo uza zid. Izgledao je preumorno čak i da izvadi pištaljku iz usta.

"Koji problem je rešavala sedma vežba?" pitao je dečak.

Trener je zatvorio oči. "Koja je bila sedma?"

"Dve kolone. Hvatanje, pivot, dodavanje."

"Nju uvek radimo u sedam i petnaest."

"To je kada. A čemu služi?"

Trener je otvorio oči.

Očekivala sam da će početi da se brani. Umesto toga rekao je: "Nekad sam znao."

Ispričao nam je da je bilo vreme kad je svaka vežba imala svoj razlog. Jedna je učila igrače da podignu glavu i pogledaju pre nego što pomisle na ruke. Druga je učila drugi korak posle zaustavljanja. Treća je stavljala igrača pred izbor: dodavanje ili prodor.

"Onda je klub uveo program", rekao je. "Onda ocenjivanja. Onda još uzrasnih kategorija. Objašnjenja su postajala sve kraća. Nije ostao niko koga bih pitao kad nešto prestane da funkcioniše."

"Raditi svaki dan isto", rekao je dečak. "Je li to dobro?"

"Nekad je bilo. Tako su to naučili."

"A sad?"

"A sad sam baš tako prestao da razmišljam o njima."

"Možemo li da uradimo sedmu?" pitao je dečak.

Trener je pogledao ka izlazu. "Za deset minuta mi dolazi druga grupa."

"Onda imamo vremena za nekoliko ponavljanja."

Stali su jedan naspram drugog. Hvatanje, pivot, dodavanje. Polako.

Na petom ponavljanju trener je rekao: "Stajna noga ostaje na podu."

Na šestom: "Pogledaj gde ćeš dodati pre nego što primiš loptu."

Na sedmom je stao.

"Eto čemu je služila."

Pred osmo je sklonio čunj koji je dečaku govorio na koju stranu da se okrene.

"Sad biraj", rekao je.

Dečak je uhvatio loptu, pogledao gde trener stoji i pivotirao od njega.

"Bolje", rekao je trener.

Pred osmo je sklonio čunj.

Kad je ušla sledeća grupa, čunjevi su i dalje stajali na gomili. Trener je posadio decu i pitao ih šta očekuju od ovog treninga.

Niko nije znao. On je ipak sačekao odgovor.

Kad smo stigli do vrata, doviknuo je za mnom: "Tvoja prva vežba u ponedeljak. Čemu služi?"

Nije mi dao vremena ni da otvorim usta.

"Dobro, reci mi kad dođeš na sledeći turnir", rekao je.

"Dopao mi se", rekao je dečak dok smo izlazili.

"Zašto?"

"Zato što je hteo da se seti."

"Izgledao je umorno", rekla sam.

Dečak se osvrnuo kroz staklo.

"Jesam li bio pregrub prema njemu?"

"Mislim da nisi. Samo si mu pomogao da se seti."

Iza stakla, trener je slušao jednu devojčicu koja je upravo podigla ruku.

VIII

Iste patike

Do osam je glavni hodnik bio pun.

Igrači su prelazili s terena na teren noseći iste torbe. Više od pedeset dečaka prošlo je pored nas za pet minuta. Mnogi su imali iste patike. Mnogi su imali isti ozbiljan izraz lica koji odrasli prave kad žele da izgledaju zauzeto.

Žena sa slušalicama ih je usmeravala.

"Teren tri na Teren sedam. Teren osam na Teren četiri. Plavi tim na sprat. Crveni tim preko puta."

"Kuda idu?" pitao je dečak.

"Na sledeću utakmicu."

"A posle toga?"

"Na sledeću."

"A kad prestaju?"

"Kad izgube."

Pored nje je, ispod natpisa DALJE, BRŽE, stajao skaut. Nudio je procene, rang-liste, mesta u ekipama za turnire po svetu, individualne treninge, elitne kampove i program koji je obećavao da će preskočiti godinu razvoja.

"Koju godinu?" pitao je dečak.

"Onu sporu", rekao je skaut.

"Šta se dešava u sporoj godini?"

"Uglavnom osnove."

"Zašto bih onda hteo da je preskočim?"

Skaut mu je pružio brošuru. Na naslovnoj strani igrač je leteo kroz dim ka košu koji nikako ne bi stao u tu fotografiju.

"A gde ću stići?" pitao je dečak.

"Na sledeći nivo."

"Šta je tamo?"

"Nivo posle toga."

Dečak je vratio brošuru.

"Mislim da ću ipak peške."

Skaut se već bio okrenuo ka drugoj porodici.

Nastavili smo kroz gužvu. Kod vrata je na klupi sedela jedna ekipa i smejala se nečemu što se desilo za doručkom. Jedan igrač je stajao u sredini i oponašao kako je drugi ispustio poslužavnik. Smeh je oko njih pravio nevidljiv, veseo mali mehur.

Dečak ih je gledao predugo.

Dečak ih je gledao predugo.

"Nija se tako smeje", rekao je. "Kad promaši šut ili izgubi loptu, odglumi celu stvar ispočetka."

Tada je prvi put izgovorio njeno ime.

"Jednom joj je lopta upala u baru", rekao je. "Dala mi je torbu da držim i posegla za loptom. Spala joj je patika i upala i ona. Pa sam tako ja držao njenu torbu i njenu loptu, a ona je iz bare pecala patiku."

Zamalo se osmehnuo. Šaka mu se otvorila, kao da još drži te stvari.

"Mogao bi da im se pridružiš", rekla sam i klimnula glavom ka ekipi.

"Ne poznajem ih."

"Obično ne poznaješ ljude pre nego što im se pridružiš."

"Već imaju dovoljno igrača."

"Ekipe obično imaju mesta za još jednog."

Zastao je i čvršće stegao kaiš torbe. Imala sam još nešto da kažem, ali sam to ostavila za drugi put.

"Hoćeš li da posediš sa mnom dok ne stignu?" pitala sam.

Klimnuo je glavom.

Našli smo klupu ispred moje svlačionice. Ostavio mi je mesta, ne podižući pogled.

IX

Klupa

Moja ekipa je stigla u osam i petnaest.

Zatekle su nas na klupi ispred naše svlačionice. Tes mi je dala ključ od sobe, koji sam ostavila u vratima hotelske sobe. Mara je zamolila dečaka da pomeri torbu da bi mogla da sedne.

Okupila sam ih oko praznog ekrana u video-sobi.

"Juče sam vam dala previše odgovora", rekla sam. "Danas imam samo dva pitanja."

Tes, naša kapitenka, prekrstila je ruke. "Juče si imala jedanaest odgovora. Sad hoćeš naše?"

"Hoću."

Nije spustila ruke.

Pustila sam snimak bez oznaka, s našom bekicom na krilu.

"Maro, šta si ti videla?"

Mara me je pogledala da vidi da li je ovo neki test.

"Njihova visoka je izašla visoko. Mislila sam da će se prostor zatvoriti."

"Šta ti je trebalo?"

"Dodavanje ranije. Ili da Liv utrči kasnije. Stigle smo u isto vreme."

Gde i kada.

Liv se nagnula napred. "Mislila sam da kasnim."

"Poranila si", rekla je Mara.

Pogledali smo ponovo. Kako smo gledale iz različitih uglova, tako su i odluke dobijale različite oblike.

Dvadeset minuta igračice su govorile više od mene. Njihova objašnjenja bila su vrlo neuredna. Mnogo puta su protivrečile same sebi, ali su na kraju otkrile problem koji su moje tri stranice beležaka propustile, a koji nam je sve vreme bio pred očima. Pred kraj je Tes rekla: "Njihova visoka uvek izađe kad prebacimo loptu na drugu stranu." Onda je izgledala ljuta što je to rekla.

Tada je Mara primetila dečaka.

"Je l' on trenira sa nama?"

Pogledala sam ga. Setila sam se sobe s peharima.

"On je sa mnom", rekla sam.

Dečak je spustio pogled.

"Ume li da igra?" pitala je Mara.

"Umem", rekao je.

"Super. Ima nas devet."

Na terenu smo igrali tri na tri na jedan koš. Mara je predložila da se koš računa samo ako svo troje dotakne loptu. Ostale su pristale da probaju.

Dečak se divno kretao bez lopte. Zaustavljao se u ravnoteži, rano uočavao prostor i hvatao svako teško dodavanje.

Ali kad god bi dobio loptu, kao da bi se ukočio.

Proveravao je svaku opciju dok ne bi nestala.

"Dodaj!" doviknula je Mara.

Dodao je na sigurno, nazad odakle je lopta i došla.

Sledeći napad je bio isti. Slobodan prostor je umeo da nađe. Bilo mu je teže da se odvoji od lopte.

Prekinula sam igru.

"Šta vidiš?" pitala sam ga.

"Mnogo stvari."

"Izaberi jednu."

"A ako je pogrešna?"

"Onda ćemo zajedno da popravimo", rekla je Mara.

"Još nisam siguran."

"Video si kad je Liv krenula", rekla sam. "Probaj da dodaš kad ona krene. Posle ćemo da pogledamo šta se desilo."

U sledećem napadu uhvatio je loptu na vrhu. Liv je utrčala. Dodao je, a igračica koja je čuvala Liv već je bila na liniji dodavanja. Izbila ju je.

"Ponovo", rekla je Liv.

Drugi put igračica u odbrani nije ni pogledala Liv. Bila je sigurna da dodavanje stiže.

Mara je zaustavila loptu. "Ne čuva ona tebe. Čuva tvoje dodavanje. Ti nikad ne kreneš na koš, pa ona ne mora da brine zbog tebe."

Dečak je pogledao koš kao da ga je neko primakao.

Liv je pokazala na iscrtani polukrug ispod obruča. "Ako mu docrtaš dva oka, nasmejaće ti se. To je Smeško. Pokušaj da stigneš do njega. Nateraj je da izađe na tebe."

Sledeći put je krenuo u prodor: dva koraka ka Smešku. Igračica koja je čuvala Liv ostavila ju je da bi zaustavila njega. On je dodao. Lopta je stigla Liv u korak. Liv je položila loptu u koš i pokazala na njega. Tes je uhvatila loptu ispod mrežice i iznela je iza linije za tri.

Prvi put se dečak osmehnuo i nije pokušao to da sakrije.

Nateraj je da izađe na tebe.

Poslednjih nekoliko minuta ukinuli smo pravilo da svo troje mora da dotakne loptu. Liv mu je i dalje pokazivala ruke kad bi krenula. On je i dalje tražio pravi trenutak za dodavanje. Jednom, kad mu niko nije izašao, zadržao je loptu i sam postigao koš. Niko mu nije rekao da to uradi.

Tes je sledećim dodavanjem pronašla Maru u slobodnom prostoru. U sledećem napadu Tes je tražila loptu nazad. Mara joj je dala.

Kad smo završili, dečak je seo pored mene da ponovo veže patiku. Pomerila sam nogu da mu ne smeta. Vezao je čvor i ostao da sedi.

X

Utakmica

Na poluvremenu smo gubile sa jedanaest poena razlike.

Stara verzija mene ušla je prva u svlačionicu. Nosila je statistički list, korekcije, dogovor ko koga čuva i govor o tome da nema vremena za gubljenje. Bila je spremna da popuni svaku tišinu pre nego što bi igračice uopšte mogle da čuju same sebe.

Pustila sam je da čeka napolju.

"Da li je naš problem vreme ili prostor?" pitala sam.

Mara je prva odgovorila. "Vreme. Vidimo, ali lopta stigne tek kad se pomoć vrati."

"Šta možemo da promenimo?"

Igračice su se raspravljale. Hana je htela više prodora: ako uđemo u reket, pomoć će morati ranije da odluči. Tes je htela da popunimo uglove, da pomoć ima duži put, a mi prostor koji možemo da iskoristimo. Neko je hteo manje driblinga i više utrčavanja. Liv je rekla da utrčavamo zato što nam akcija tako kaže, a ne zato što je prostor tu.

"Onda prestanite da pokušavate da odigrate akciju", rekla sam.

Moja pomoćnica je zurila u mene. "Poslednja tri treninga smo potrošile na to."

"Pa šta onda igramo?"

"Ono što vidimo", rekla je Liv. "Ono što nam odbrana daje."

"Znači, tri treninga su bila uzalud?"

"Nisu", rekla je Mara. "Zahvaljujući njima znamo šta gledamo."

Dečak je sedeo na kraju klupe u rezervnoj majici za zagrevanje. Pravila turnira mu nisu dozvoljavala da igra. Pratio je svaki napad kao da je i sam na terenu.

U trećoj četvrtini smo brže grešile. Mara je ušla u prodor pravo u zid pomoći. Liv je utrčala prerano. Hana je dodala u prostor u koji još niko nije krenuo.

Zamalo sam tražila tajm-aut.

Onda su počele da se prilagođavaju.

Dodavanja su kretala ranije. Utrčavanja su čekala. Uglovi su se popunjavali. Na svaki šut, svih pet je išlo na skok. Kad bismo uhvatile loptu, sve su trčale, čak i Hana, koja je mrzela da trči. Promašen šut, posle skoka, postajao je dodavanje više i bolji šut. Klupa je počela naglas da govori šta vidi.

"Ugao prazan."

"Pomoć je tu."

"Još jedno!"

Hanino dodavanje završilo je u trećem redu tribina.

"Još nisam bila krenula", doviknula je Liv.

Hana je klimnula glavom i potrčala nazad u odbranu.

Sredinom četvrte četvrtine Mara je stala ispred igračice koja je išla u prodor i postavila se. Igračica je naletela pravo na nju. Sudija je svirao faul Mari.

Sudija je imao možda šesnaest godina. Bio je iza akcije.

Mara se besno okrenula ka njemu. Ustala sam.

"Meni je izgledalo da si bila postavljena", rekla sam joj. "Pitaćemo ga u pauzi. Igraj dalje."

I dalje je zurila u sudiju.

"Krivi koš", rekao je dečak s kraja klupe.

Mara ga je pogledala, ne shvatajući šta je hteo da kaže. Izdahnula je i potrčala nazad u odbranu.

Dva napada kasnije, ista igračica je ponovo krenula u prodor. Ovog puta Mara je stigla korak ranije i dobro se postavila, tako da je čak i sudija iza akcije mogao da je vidi. Sudija je sad svirao faul u napadu.

U sledećem napadu Mara je prva stigla do ničije lopte. Kad se devojčica koja je jurila za njom spotakla pored nje, Mara se sagnula i pomogla joj da ustane.

Deset sekundi pre kraja gubile smo poenom razlike.

Tražila sam tajm-aut.

Igračice su me pogledale.

"Šta vidite?" pitala sam.

Niko nije odmah odgovorio. Onda se dečak nagnuo napred.

"Kad Mara podigne loptu, gde gleda njihova visoka?"

"U loptu", rekla je Liv. "Uvek u loptu."

Liv mi je uzela marker iz ruke i stavila dve tačke unutar malog polukruga ispod koša. Ispalo je nasmejano lice. Dečak mu je uzvratio osmeh.

"Smeško", rekla je Liv.

Nacrtala je pet malih kružića, široko raspoređenih, dva u uglovima, dva na krilima i jedan gore. Onda strelicu kroz slobodan prostor, ka Smešku.

Mara je pokazala na nju. "Mogu da stignem dotle."

"A ako krenu da me zaustave?" pitala je Mara.

Liv je povukla liniju nazad, ka uglu. "Onda sam ja ovde."

Ostale su se nagnule nad tablu. Tes je pomerila jedan kružić šire. Hana je obrisala liniju koja je presecala Marin put. Liv je sebe stavila u ugao i dvaput kucnula po tabli.

Njihova akcija, na našoj tabli.

"A ako promašimo šut?" pitala je moja pomoćnica.

"Onda promašimo šut", rekla je Mara.

Mara je krenula u prodor ka Smešku. Njihova visoka je izašla u pomoć da je zaustavi. Liv je ostala široko i pokazala ruke za dodavanje, i lopta joj je stigla pre nego što je igračica iz odbrane uspela da se vrati.

Uhvatila je loptu, postavila noge i šutirala.

Lopta se zavrtela po obruču i ispala. Tes je krenula na skok. Sirena se oglasila pre nego što je stigla da je vrati ka košu.

Izgubile smo poenom razlike.

Nekoliko sekundi niko se nije pomerio.

Liv je sela i olabavila pertle na jednoj patici. Ruke su joj se malo tresle. Tes je sela pored nje i ništa nije rekla.

Onda je Liv pokazala na Maru. "To je bilo pravo dodavanje."

"Ipak sam htela da uđe", dodala je.

"I ja", rekla je Mara.

Dečak je pogledao Liv. "Sledeći put?"

"Sledeći put", rekla je.

Dok smo se rukovale, protivnička trenerka zadržala je moju ruku trenutak duže nego obično. "Nešto ste promenile na poluvremenu", rekla je. "Još ne znam da li smo mi zbog toga bile lošije ili vi bolje."

Dečak je čekao kod izlaza ka svlačionicama.

"Misliš li da smo nešto naučile?" pitala sam ga.

"Znaćeš ako bude tu i sutra."

XI

Rad ispod poda

Posle utakmice dečak je vratio Mari pozajmljenu majicu. Jedna lopta se otkotrljala ispod najniže tribine.

Dečak je ušao za njom. Čuli smo kako nas doziva iz mraka.

Iza sklopljenih sedišta bio je uzak servisni prostor pun prašine, stare trake i stvari izgubljenih tokom mnogih sezona: crvena čarapa, dve flašice za vodu, pištaljka, dečje naočare i desetine omekšalih košarkaških lopti.

Pojavila se domarka turnira sa ručnom pumpom.

"Posle svakog turnira", rekla je, "pokupim sve što je zgrada progutala."

Proverila je svaku loptu. Neke su držale vazduh. Iz nekih je šištalo oko ventila. Jedna je pukla po šavu.

"Zašto ih popravljate?" pitao je dečak. "Gore ima novih."

"Gore uvek misle da ima novih. Mi ovde dole znamo koliko ih ima."

Pružila mu je pumpu.

Radio je dok prva lopta nije postala okrugla pod njegovim rukama. Posao je bio spor. Ništa u njemu nije ličilo na napredovanje ili učenje.

"Ko vas vidi kad ovo radite?" pitao je.

"Obično niko."

"Kako onda znaju da je važno?"

"Ne znaju. Sutra samo uzmu loptu i driblaju."

Napumpao je još jednu.

Dok je pumpao, slagala sam lopte koje su držale vazduh. Ramena su počela prijatno da me bole. Iznad nas su se utakmice nastavljale. Patike su škripale. Pištaljke su se oglašavale.

Sutra samo driblaju.

Domarka se sagnula i podigla nešto iz prašine. Zelenu trakicu.

"Tvoja?"

Dečak je opipao rajsferšlus na torbi. Čvor se odvezao dok je puzao.

"Nijina je", rekao je.

Nije je ponovo vezao. Držao ju je ispravljenu na dlanu.

Zove se Nija, rekao nam je. Ima osam godina i živi blizu njegovog terena. Uveče vežba ispod savršenog koša, jer jedino do njega može da dobaci. On joj skuplja lopte. Ona broji pogotke.

"Nekad stigne pre mene, sedne na loptu i čeka me. Kaže da je tako rezerviše."

Kaže da je tako rezerviše.

Prebacio je trakicu preko kolena.

"Vezala je ovo za mrežicu da svi znaju koji je koš njen. Jednom me je zamolila da gledam jedan njen šut. Čupao sam korov. Čekala je dok nisam spustio baštensku vilicu."

"Je li ušao?"

"Nije. Rekla je da nisam gledao kako treba."

Malo se osmehnuo, pa ponovo uzeo pumpu.

"Pomagao sam joj sa stopalima. Pa sa rukama. Nekad je ona tražila. Posle nekog vremena nisam ni čekao da traži."

"Šta je ona radila?"

"Nekad je probala. Nekad je držala loptu dok ja ne prestanem da pričam. Mislio sam da sluša."

Želeo je da ona zavoli igru. Počeo je da odlučuje kako ta ljubav treba da izgleda.

Onda su starija deca počela da dolaze nedeljom uveče. Od šest su igrala na druga dva koša, sve dok se ne upali ulična svetiljka.

"Poslednji put kad sam došao, ona je već igrala s njima. Doneo sam joj njenu malu loptu. Mahnula mi je, ali nije prišla."

Okrenuo je trakicu.

"Pozvao sam je. Rekla je da mogu i ja da igram. Rekao sam joj da nije spremna za njih. Gubila je loptu svaki put kad bi joj neko prišao."

Stegao je pumpu između kolena.

"Stalno sam joj govorio gde da stane. Rekla mi je da prestanem. Onda je promašila šut, a ja sam joj opet rekao za stopala."

"Šta je rekla?"

"Da savršeni koš čuvam za sebe. Skinula je ovo s mrežice i stavila mi u ruku. Rekla je: 'Zadrži svoj savršeni koš.'"

"A ti si ga čuvao za nju."

"Jesam."

Iznad nas je nekome ispala lopta. Slušali smo kako odskače nekoliko puta.

"Pitao sam je kad hoće da vežbamo. Rekla je da može da vežba i sama."

Spustio je pumpu.

"A ja sam i dalje držao njenu loptu u rukama."

Domarka je uzela napumpanu loptu i jednom je odbila o pod. Ovde dole zvuk je bio glasniji.

"Zato sam došao ovamo", rekao je. "Da vidim kako uče igrači. I treneri."

Domarka mu je vratila loptu i nastavila da proverava ventile.

"Mogu li da uzmem ovu?" pitao je.

"Možeš. Vrati je ako ventil počne da pušta."

Dečak je ponovo provukao trakicu kroz rajsferšlus, vezao je dvaput i čvrsto zategao čvor.

Odneli smo dobre lopte gore. U poslednjem krugu uzeo je jednu iz moje gomile. Peli smo se polako i nijedno od nas nije mnogo govorilo.

XII

Povratno dodavanje

Do večeri se turnirska hala ispraznila.

Moja ekipa se vratila u hotel. Domarka je gasila svetla iznad terena, red po red, počevši od najdaljeg kraja. Neko je tokom dana popravio sat iza zapisničkog stola. Pokazivao je pet i deset.

Dečak je pogledao na sat.

"Ima li još autobusa?"

Pogledala sam red vožnje na telefonu. Bio je još jedan.

"Sutra je nedelja", rekao je. "Veliki dolaze u šest."

Mislila sam da bismo mogli da ostanemo na Terenu jedan dok domarka ne bude morala da zaključa.

"Hoće li Nija biti tamo?"

"Obično stigne pre mene."

Prebacio je kaiš torbe preko ramena. Popravljenu loptu držao je pod miškom.

Izašli smo baš kad se ugasio poslednji red svetala.

Napolju su se duž drugog kraja parkinga kretali autobusi ekipa. Otvorio je torbu. Unutra su bili mala lopta i mala baštenska vilica za čupanje korova iz pukotina. Između njih je stavio moj prvi crtež — halu sa odškrinutim vratima.

"Nisam ga završila", rekla sam.

"Baš zato ga i hoću."

Onda je odvezao trakicu sa rajsferšlusa i namotao je oko dva prsta.

"Hoćeš li je opet vezati na savršeni koš?"

"Daću je njoj. Neka je veže tamo gde želi da igra."

Pokazao je na autobusku stanicu preko puta. Prešli smo zajedno.

"Nisam joj rekao da mi je žao", rekao je.

Seli smo na klupu u nadstrešnici. Lopta mu je stajala uz patike. U staklu su pored nas sedeli naši odrazi, malo tamniji i malo dalji.

Autobus je kasnio. Nijedno od nas se nije žalilo.

Sedeli smo još malo. Preko puta su se, jedno za drugim, upalila svetla na terenu. Nagnuo se napred da vidi ima li nekoga.

Autobus je kasnio. Nijedno od nas se nije žalilo.

"Kad noću vidiš mali osvetljen teren", rekao je, "nećeš znati da li je moj."

"Neću."

Palcem je izravnao trakicu.

"Ne znam da li će me čekati."

Ostala sam pored njega. Na putu još nije bilo ničega.

Autobus je izašao iza ugla.

Uzeo je loptu. Posegla sam za njegovom torbom pre nego što sam se setila da je njegova. Pustio me je da je ponesem do vrata.

"Hoćeš li se vratiti?" pitala sam.

"Ne znam."

Odgovor je bio mali i sasvim običan. Nisam imala ništa korisno da kažem.

Uzeo je torbu. Na gornjem stepeniku se okrenuo i podigao ruku. Podigla sam svoju.

Izabrao je sedište pored prozora i stavio loptu na kolena. Dok je autobus kretao, podigao je obe ruke do stakla, otvorene, onako kako ih je Liv pokazivala pre nego što bi utrčala.

Uzvratila sam dodavanje.

Kad je autobus otišao, ostala sam dok u staklu nadstrešnice nije ostao samo moj odraz.

Neko vreme, kad god bih okrenula zapisnik, očekivala sam glas kraj svog lakta.

Uveče, kad prolazim pored terena sa upaljenim svetlima, zastanem. Tražim pogledom dečaka koji čeka da nečije nestrpljenje prođe. Ponekad je tu samo domar koji zaključava. Ponekad čujem loptu mnogo pre nego što vidim ko igra.

Ne znam šta je Nija rekla kad se vratio kući. Pokušala sam to da zamislim, ali kad znaš samo jednu stranu priče, to ne pomaže.

I dalje pokušavam da nacrtam igrača koji uči.

Svaka verzija je nedovršena. Na svakoj ostavim vrata malo više odškrinuta.